

Nadzornik šolski naj bo le tak, ki je autropolog, pa ki je z dušo in s telesom pravi, koreniti Hrvat . . . V ostalem se s poročevalcem vjema.

Predsednik: Tukaj imamo predlog, da pridemo iz generalne na specijalno debato. Prosim, kdor je zato, da se generalna debata dovrši, naj roko vzdigne. (Večina.) Predno se specijalna debata prične, naj se za odmor priobčijo telegrami, ki so ravnokar došli.

(Tajnik bere telegrafičke pozdrave in sicer iz Budeča, Prage, Kraljevice, Dubrovnika, sjezdu učiteljev praških, Užice v Srbiji, Dalmacije, Valjeva [Srbija], Königsgrätz, Loznice, Kruševca, Belgrada, Horovice, Aleksinca, Votic, Negotina, Zadra, Brücker Lehrervereina, Lomnice, Paduvica, varaždinskih toplic, Prelovca. Vsaki telegram je bil z živahnim živio-klici sprejet.) (Dalje sledi.)

Občni zbor učiteljskega društva za Kranjsko.

Učiteljsko društvo imelo je 27. preteč. m. svoj občni zbor, h kateremu se je sešlo mnogo (120) učiteljev iz Kranjskega. Ob 9. pričelo se je v mestni dvorani zborovanje v pričo preč. g. e. k. dež. nadzornika dr. A. Jarca, mil. prošta g. dr. J. Zl. Pogačarja, g. mestnega župana K. Dežmana in mnogo drugih gg. gostov iz Ljubljane in tudi iz Zagreba (gg. Filipoviča, Fabkoviča, Modeca i Ljud. Tomšiča). Pervosednik A. Praprotnik prične zbor s tem - le ogovorom:

Slavna skupščina! Mili bratje učitelji!

„Izobraževanje, omika“ je kermilo sedanjega veka, in naj perva in važnejša naloga vsakega znanstvenega društva, in sploh naméra vsakega národa je omika. Do omike pelje pa samo ena pot — in le eno sredstvo je, ki služi k dosegu tega vzvišenega namena — to je: podučevanje in vzrejevanje mladine. Oboje to daje dobra ljudska šola. Dobro ljudsko šolo pa stvára učitelj. Mi, gospoda moja, (ponosno smemo reči) smo, ako zvesto spolnujemo dolžnosti svoje, v prvi verstí kažipotí, in sredstva do omike. Brez učitelja ni poduka, in brez poduka ni omike. Omika je naj žlahtnejše in tudi naj močnejše ravnilo človeškega duha, ki se ustavi in zatreti ne more. Vsaki sovražnik učiteljev je sovražnik omike in sovražnik omike je sovražnik časa, človeštva in uma, in sovražnik samega stvarnika, ker prederzno podira njegove modre naredbe. Kdor prederzne se, omiki ustavljati, tega (naj bode še tako močen) potegne ga omika kakor dereča reka seboj, in ga potopi v mogočnem valovji; zakaj vsaka moč, ktera se ustavlja duhu časa, nima prave podlage.

Slavna gospoda, mili bratje! Danes snideli smo se v namen, da bi se posvetovali, kako bi naj boljše, varniše in gotovše hodili pot do omike. Imevši pred očmi to sveto nalogo priserčeno pozdravljam Vas, ki razumete posel svoj, ki ste se z nami združili in prišli v našo skupščino. Dobro došli, mili bratje učitelji!

Prevdarjajmo danes svoje delovanje, in volimo si najboljša sredstva, ki nas vodijo pri važnem svojem poslu. Žlahtnimo domačo šolo, koristimo narodu svojemu!

Za tím se bere poročilo o delovanji učiteljskega društva za Kranjsko od 22. sept. 1870 do 26. sept. 1871.

Odbor učiteljskega društva za Kranjsko je imel pretečeno društveno leto 8 sej, pri katerih so bile te-le bolj važne stvari na dnevnem redu:

- 1) Po sklepu občnega zbora določijo se pismene oblike pri pisnih čerkah v „Abecedniku“, in nasvet ta predlagal se je deželnemu šolskemu svetu.
- 2) Odbor naj po šolskem listu „Uč. Tovaršu“ razpiše darilo za kako naj boljše pismeno rešitev. Sklenilo se je, da naj se 50 gold. podari za naj boljše delo o naravoslovji ali fiziki za ljudske šole, katero naj bi obsegalo 2 do 3 tiskane pole. Obrok za pošiljanje rokopisa bil je do konec šolskega preteč. leta, in pri današnjem občnem zboru izplačalo bi se darilo 50 gold., kar pa ne bode treba, ker se, žalibog, do danes ni oglasil nihče, ki bi bil spisal knjižico o naravoslovji.
- 3) Ukrenilo se je, da naj se, kolikor toliko, izpolnuje naméra učit. društva tudi po §. 2. društvenih pravil, ki pravi: „Društvo bode svoje družabnike spodbujalo, da pismeno odgovarjajo na zastavljena vprašanja, ter jih tako vnelo za šolsko slovnost“. V ta namen je odbor učit. društva v „Uč. Tovaršu“ 1. junija t. l. razpisal te-la vprašanja: a) Po kakšnem učilu ali po kakšni metodi ima začetni ali elementarni uk naj boljši vspeh? b) Kako naj se ravna s tistimi otroci, ki v šoli za drugimi svojimi tovariši zaostajajo v znanostih? c) Kako se jezi-kov uk naj bolje strinja s kazalnim podukom? Pismeni odgovori teh vprašanj naj bi se pošiljali do 1. sept. t. l. odboru, in naj boljši odgovori bodo se razglasili v občnem zboru. Vsa ta vprašanja je pismeno odgovoril g. Marka Kovšca, učitelj v Selcah.
- 4) Sklenilo se je, izdati „Učiteljski koledar“, za l. 1871., kateri bode zraven primernege koledarja za učitelje obsegal tudi naj važnejše šolske postave, šolske oblasti, imenik vseh učiteljev na Kranjskem z dodatkom rojstnega kraja in leta in službenih let; potem o društvu v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem in o učiteljskem društvu itd. Konec meseca februarja prišel je tedaj na svetlo prvi slovenski „Učiteljski koledar“, in razposlali smo ga vsem g. g. udom brez plačila, kar je društvu prizadajalo mnogo stroškov. Upamo pa, da se je s tem koledarjem vstreglo ne le učiteljem, temuč tudi drugim, ki se pečajo z ljudsko šolo in učiteljstvom.
- 5) Odbor je po naročilu gosp. ministra za bogočastje in uk (19. aprila t. l. št. 294) poročal o duševnem blagu ljudskih učiteljev na Kranjskem, ter je poskerbel, da se je zvesto popisalo vse, kar se je le moglo zvediti po dopisih ali po ustmenem sporočilu o slovstvenem ali sploh umetnem blagu krajinskih učiteljev.
- 6) Skerbelo se je za društveno sobo. Ker društvo ni moglo najeti si popolnoma svoje sobe, pa odločila se je v gostilnici pred mostom soba za učitelje, kjer so bili za čitanje pripravljeni vsi društveni časopisi in kamor so se v pogovor shajali naj več mestni učitelji in tudi učitelji z dežele, kedar so se hotli porazumevati s svojimi tovariši v mestu. Vsako sredo zvečer o zimskem času je bila v društveni sobi večerna zabava. Za vsaki učiteljski večer izvolil se je ravnatelj večera, ki je skerbel za petje, deklamovanje, za vedrilno ali podučno branje i. t. d. Prvi učiteljski večer začel je pervosednik; temu sledili so drugi odborniki in družniki, kateri so vsi po svoji moči skerbeli, da se je s prijetno, nedolžno zabavo združevala tudi kaka podučna stvar iz pedagogijskega ali sploh znanstvenega predmeta. Verstilo se je takih prijetnih in podučnih večerov deset, vsaki teden eden za drugim. Naj važniši znanstveni govori bili so: Dolžnosti sedanjega učitelja; prvotna ljudstva (odlomek iz zgodovine); vpliv obnebja na človeško hrano; ljubezen

k poklicu; slovenščina in nemščina; kako učence govoriti učiti; kako in kaj je treba brati; šola koristi vsakemu; o vzrejevanji mladine; sovražniki učiteljstva; učiteljev poklic; o umetnosti; o človeški kervi; o sv. Cerilu in Metodu (iz zgodovine). Verh vsega tega igrala se je še vesela igra iz učiteljskega življenja: „Ravni pot naj boljši pot“. Z vsemi temi govori verstilo se je lepo petje in včasih tudi strunina godba, kar so udje oskerbovali vse le s svojimi močmi. Tako se sme reči, da je učiteljsko društvo s temi učiteljskimi večeri pripomoglo, da smo tudi učitelji stopili velik korak — „naprej!“ Odbor je od dež. šolskega sveta dobil v pretres neko šolsko knjigo in od kmetijske družbe za enaki namen knjigo: der „Volksschulgarten“, o katerih je odbor naznanil svoje misli.

7) Časopisi, ki jih je društvo imelo v svoji sobi, in ki jih je po želji udov tudi na deželo pošiljalo, so ti - le: „Novice“, „Danica“, „Tovars“, „Vertec“, „Pravnik“, „Narod“, „Slovenski gospodar“, „Gospodarski list“, „Besednik“, „Primorec“, „Slovenski prijatelj“, „Školski prijatelj“ (hervaski), „Škola“ (serbska), „Oesterreich. Schulbote“, „Die Volksschule“, „Pädagogische Zeitschrift“, „Allgem. österr. Schulzeitung“, „Der Bund“ (Organ für Interessen der kathol. Jugend), „Verordnungsblatt“ (štev. 20).

Tudi učiteljska knjižnica pomnožila se je z nekaterimi novejšimi knjigami. Slavna c. k. vlada poslala nam je „Jahresbericht des Ministeriums für Kultus und Unterricht“; kupili smo:

„Anfangsgründe der Realien“ von Schubert, „Handbuch zur Ergänzung und Belehrung des Unterrichtes in den Realien“ (2 dela), „Katechismus der Naturlehre“ von Spitzer, „Weltgeschichte“ in „Geografie“ von Netalička, „Niedergesäss-Lesebuch“, „Ambros Schreiblesebibel“, „Sammlung von Gesprächen und Briefen“ . . .

8) Ko so naši součitelji na Hervaskem v Zagrebu *) konec meseca avgusta t. l. napravili I. občo učiteljsko skupštino in izložbo, prizadjal se je odbor, da se je tudi več slovenskih učiteljev vdeleževalo tega zborovanja in krasno izložbo učilnih pomočkov. 9) Odbor preskerbel je za današnji občni zbor lepo izložbo učilnih pripomočkov, ktero so g. g. Stegnar, Zima, Iv. Tomšič, Lapajne in še drugi prav okusno vravnali tako, da bode našemu društvu gotovo na slavo. Za neučitelje odločilo se je vstopnine po 10 kr. Iz tega se plačajo stroški za razstavo, čisti dohodki pa se dajo mlademu društvu „Šola“. Zvečer bode v Tavčarjevi gostilnici prva učiteljska beseda na korist društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. 10) Ko se je izvedela vesela novica, da je Njihovo veličanstvo našega nekdanjega šolskega nadzornika slavnega dra. Franceta Močnika poslavi z redom železne krone, mu je po zgledu učiteljskih društev v sosednih deželah tudi odbor učit. društva za Kranjsko poslal slavično pismo, v katerem ga je izvolil za svojega častnega uda.

Društvo si šteje tudi v posebno čast, da so vanj stopili tudi slavni gospodje iz deželnega šolskega sveta, kar nam je porok, da si naše društvo tudi na vnanje pridobiva veljave in pripoznanja, kar naj nas spodbuja, da nesterpljivo delamo na korist našega šolstva in učiteljstva in s tem na blagor naše mile domovine.

(Prih. dalje.)

*) Pervosednik pozdravlja tudi g. g. goste iz Zagreba, in živio - klici doné jim do sobratov slovenskih.